

3. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для студентів економічного факультету спеціальності 8.03050501 «Управління персоналом та економіка праці» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» / Укл. Н.Ю. Олійник. Кам'янець-Gjlskmcmbq: ФОП Сисин Я.І., 2015. 163 с.
4. Тарасевич В.М. Экономическая синергетика: концептуальные аспекты. Экономика і прогнозування. 2002. № 4. С. 56–71.
5. Соціально-філософський аналіз публічного урядування: метод. рек. / В.Б. Дзюндзюк, В.В. Корженко, Н.М. Мельтюхова та ін. К.: НАДУ, 2013. 52 с.
6. Хабермас Ю. Теория коммуникативного действия. Вестник Моск. ун-та. 1993. № 4. С. 43–63.
7. Кулицький С. Методичні аспекти соціально-комунікативного дослідження фінансових відносин у науковій бібліотеці. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. 2016. Вип. 43. С. 70–86.

УДК 336.5

Ткачук І.Я.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Ібрагімова Л.С.

*старший викладач кафедри внутрішньої
медицини, фізичної реабілітації та спортивної медицини
Буковинського державного медичного університету*

Чубатенко С.Ю.

*викладач кафедри внутрішньої
медицини, фізичної реабілітації та спортивної медицини
Буковинського державного медичного університету*

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ МОЛОДІ ТА СПОРТУ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено молодіжну та спортивну сфери як пріоритетні сфери державної політики в Україні. Обґрунтовано необхідність їх державної підтримки, зокрема фінансової. Проаналізовано динаміку обсягів видатків державного бюджету, що спрямовуються на діяльність Міністерства молоді та спорту України за період 2014–2018 рр.

Ключові слова: фізичне виховання, молодь, спорт, державна політика, видатки державного бюджету, державне фінансування.

Ткачук И.Я., Ибрагимов Л.С., Чубатенко С.Ю. ГОСУДАРСТВЕННОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ МОЛОДЕЖИ И СПОРТА В УКРАИНЕ

В статье освещены молодежная и спортивная сферы как приоритетные сферы государственной политики в Украине. Обоснована необходимость их государственной поддержки, в том числе финансовой. Проанализирована динамика объемов расходов государственного бюджета, направляемых на деятельность Министерства молодежи и спорта Украины за период 2014–2018 гг.

Ключевые слова: физическое воспитание, молодежь, спорт, государственная политика, расходы государственного бюджета, государственное финансирование.

Tkachuk I.Ya., Ibragimova L.S., Chubatenko S.Yu. THE STATE FINANCING YOUTH AND SPORTS IN UKRAINE

The article highlights the youth and sports fields as the priority areas of the State policy in Ukraine. The necessity of their state support, in particular financial, is substantiated. The dynamics of volumes of expenditures of the State Budget directed to the activity of the Apparatus of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine for the period 2014–2018 is analyzed.

Keywords: physical education, youth, sports, state policy, state budget expenditures, state financing.

Постановка проблеми. Фізичний гарт є невід'ємним складником гармонійного фізичного, емоційного, морального розвитку молодої людини, що є, своєю чергою, запорукою майбутньої держави, адже, як зазначив, О. Солонтей, «молодь – двигун Української держави, рушій перетворень та змін» [8]. Європейські держави, усвідомлюючи важливість усебічної підтримки молоді та спорту, спрямовують величезні обсяги фінансових ресурсів на їх підтримку, і роль держави зводиться до надання регуляторної та фінансової підтримки [1; 2]. Для України як держави, що прагне гармонійно та на рівних правах ввійти до Європейського Співтовариства, вкрай важливо розробити державну політику сприяння розвитку молодіжної та спортивної сфер, що стосується й фінансового складника такої політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку фізичної культури та спорту, а також молодіжній політиці в Україні приділялося чимало уваги вітчизняними науковцями. Найвагомішими дослідженнями, присвяченими фінансуванню згаданих напрямів, є наукові праці І.Л. Гасюка та С.В. Нікітенко. Так, І.Л. Гасюк висвітлив правові, нормативні, організаційні засади державного механізму та джерельно-структурну базу фінансування фізичної культури і спорту [3]. С.В. Нікітенко розглянув особливості фінансування сфери фізичної культури та спорту в Україні в умовах кризи та війни [7]. Проте більшість наукових досліджень фізичної культури та спорту не була безпосередньо спрямована на дослідження фінансів у цій сфері. Зважаючи на вищесказане, а також на динаміку розвитку сфери молоді та спорту в світі, яка вимагає

залучення значних фінансових ресурсів для забезпечення конкурентоспроможності України, проблема державного фінансування молоді та спорту в Україні вимагає подальших наукових досліджень.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного стану та перспектив державного фінансування молоді та спорту в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні умови функціонування нашої держави, які значною мірою спричинені затяжною фінансовою кризою, війною і, як наслідок, відтоком найбільш талановитих та продуктивних представників країни, диктують правила гри для всіх сфер діяльності держави, у тому числі й у сфері молоді та спорту. Очевидно, що ефективність розвитку молоді та спорту значною мірою залежить від державної політики, розробленої у цих сферах.

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують сферу молоді та спорту, є закони України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» та «Про фізичну культуру і спорт». Цими законами задекларовано всебічну підтримку розвитку молодіжної та спортивної сфери в Україні. Так, відповідно до ЗУ «Про фізичну культуру і спорт», центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері соціального захисту населення, сприяють розвитку фізичної культури і спорту в підпорядкованих йому навчальних закладах та стаціонарних установах соціального обслуговування, створюють умови для занять фізичною культурою і спортом, у тому числі для інвалідів та їх фізкультурно-спортивної реабілітації відповідно до законодавства [18, ст. 6]. А в ЗУ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» зазначено, що координуючу роль щодо проведення державної політики у сфері соціального становлення та розвитку молоді здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері молоді, фізичної культури та спорту [17, ст. 4]. Таким головним органом у системі органів виконавчої влади є Міністерство молоді і спорту України.

Відповідно до покладених обов'язків, профільне міністерство розробило «Дорожню карту реформ у сфері фізичної культури і спорту» [5] та «Дорожню карту реформування молодіжної сфери» [6], які передбачають правову, організаційну, фінансову підтримку профільних сфер. Фінансова підтримка у цьому сенсі має чи не найбільше значення, адже

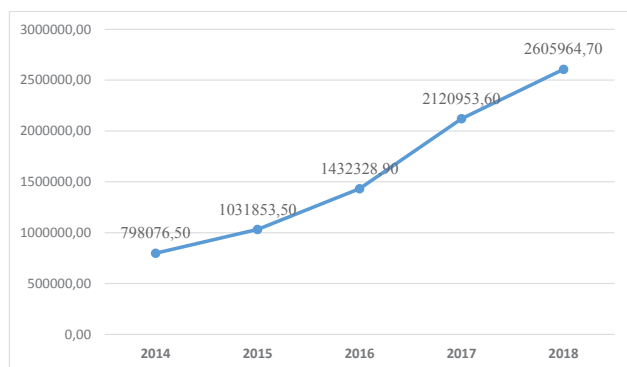

Рис. 1. Загальні видатки державного бюджету на підтримку апарату Міністерства молоді та спорту України в період 2014–2018 рр., тис. грн.

Джерело: створено авторами на основі [11–15]

Таблиця 1

Державне фінансування молоді та спорту в Україні за період 2014–2018 рр., тис. грн.

Стаття/Рік	2014	2015	2016	2017	2018	Відх-ня, тис. грн.	Відх-ня, %
Керівництво та управління у сфері молоді та спорту	19 651,2	20 329,1	25 346,2	42 901,4	70 562,6	50 911,4	259,08
Функціонування Музею спортивної слави	334,2	0	0	0	0	-334,2	-100
Фундаментальні та прикладні наукові дослідження у сфері молоді та спорту	4 942,3	4 014,7	4 362,8	6 160,9	10 596,1	6 563,8	132,81
Методичне забезпечення у сфері спорту	583,6	658,3	693,4	1 095,3	1 249,3	665,7	114,07
Здійснення заходів держ. політики з питань молоді та державна підтримка молодіжних та дитячих ГО	7 388,5	12 018,1	22 018,1	27 500,0	47 999,4	40 610,9	549,65
Розвиток спорту інвалідів та їх фіз.-спорт. реабілітація	169 989,3	191 190,4	213 237,2	319 556,1	441 622,3	271 633,0	159,79
Підготовка і участь нац. збірних команд в Паралімп. і Дефлімп. іграх	49 311,9	18 299,3	183 921,7	329 912,7	310 608,2	261 296,3	529,88
Розвиток фіз. культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту	496 008,6	692 943,4	687 792,1	203 876,6	1 547 305,5	1 051 296,9	211,95
Фін. підтримка ГО фізкул.-спорт. спрямування	24 395,0	32 067,8	38 421,1	46 548,0	55 289,4	30 894,4	126,64
Підготовка і участь національних збірних команд в Олімпійських, юнацьких Олімпійських, всевітніх та Європейських іграх	25 471,9	60 332,4	256 536,3	143 402,6	120 731,9	95 260,0	373,98
Всього	798 076,5	1 031 853,5	1 482 828,9	2 120 953,6	2 605 964,7	1 807 888,2	223,56

Джерело: складено авторами на основі [11–15]

від її величини суттєво залежить якість реалізовуваної політики.

Оскільки розпорядником коштів державного бюджету України, що спрямовуються на підтримку молоді та спорту в Україні, є саме профільне міністерство, розглянемо обсяги фінансування його апарату за період 2014–2018 рр.

З рис. 1. бачимо, що загальний обсяг коштів, що спрямовуються на діяльність апарату Міністерства молоді та спорту, у досліджуваному періоді постійно зростає. Абсолютному обсязі зростання становило 1 807 888,2 тис. грн. (у відносному вираженні – 223,56%). Цікаво, що «Дорожньою картою реформ у сфері фізичної культури та спорту» [5] передбачено зменшення адміністративних витрат держави через оптимізацію функцій Міністерства та зменшення навантаження на держбюджет, тому проаналізуємо в динаміці видатки державного бюджету, що спрямовуються на фінансування діяльності Міністерства молоді та спорту в 2014–2018 рр. (табл. 1).

У табл. 1 представлено значне зростання всіх статей видатків Міністерства молоді та спорту України. Абсолютне скорочення представляє тільки стаття «Функціонування Музею спортивної слави», що пов'язано із припиненням його фінансування з державного бюджету починаючи з 2015 р.

Найбільше зростання у відносному вираженні спостерігається для таких статей, як «Здійснення заходів державної політики з питань молоді та державна підтримка молодіжних та дитячих громадських організацій» (549,65%), «Підготовка та участь національних збірних команд у Паралімпійських і Дефлімпійських іграх» (529,88%) та «Підготовка та участь національних збірних команд в Олімпійських, Юнацьких олімпійських, Всесвітніх та Європейських іграх» (373,98%). Проте фактори, що спричинили таке зростання, є різними.

Так, відповідно до чинного законодавства, як молодіжні, так і спортивні організації мають право отримувати фінансування з державного бюджету України (варто зауважити, що лише деякі види (за напрямом та видом діяльності) громадських організацій мають право отримувати фінансування з державного бюджету, тому право молодіжних та спортивних громадських організацій на такого роду фінансову підтримку є в певному сенсі елітарним) [19]. Тому, зважаючи на таке право, а також на декларування на

державному рівні політики стимулювання розвитку громадянського суспільства та підтримки молоді як рушія такого розвитку, не дивно, що відносне зростання фінансування молоді та підтримка з державного бюджету молодіжних та дитячих громадських організацій є такими значними.

Зростання видатків на підготовку та участь національних збірних команд в Паралімпійських та Дефлімпійських іграх спричинене щорічною участю українських збірних у відповідних змаганнях, а саме: Зимових дефлімпійських іграх у Ханті-Мансійську/Магнітогорську, Росія (2015 р.), Літніх дефлімпійських іграх в Анкарі, Туреччина (2017 р.), Літніх паралімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро, Бразилія (2016 р.) та Зимових паралімпійських іграх у Пхьончхані, Південна Корея (2018 р.) [4; 10].

Що ж стосується статті видатків «Підготовка і участь національних збірних команд в Олімпійських, Юнацьких олімпійських, Всесвітніх та Європейських іграх», то значне зростання рівня фінансування з державного бюджету пов'язане із суттєвим розширенням статті видатків за досліджувані період: спершу фінансувалися видатки на підготовку та участь національних збірних команд в Олімпійських та Юнацьких олімпійських іграх (2014 р.), згодом – підготовка й участь національних збірних команд в Олімпійських, Юнацьких олімпійських та Європейських іграх (2015 р.) та врешті – підготовка і участь національних збірних команд в Олімпійських, Юнацьких олімпійських, Всесвітніх та Європейських іграх (з 2016 р.) [11–15].

Окрім видатків на діяльність апарату Міністерства молоді та спорту, з державного бюджету України здійснюються загальнодержавні витрати, розпорядником вищого рівня яких теж є Міністерство молоді та спорту. Проте такі витрати є не постійними, а ситуативними і при цьому відносно незначними. Так, за п'ять років досліджуваного періоду вони становили всього 200 млн. грн. (табл. 2).

Варто зазначити, що функції деяких органів виконавчої влади «перехресчуються», і, відповідно, з державного бюджету здійснюється фінансування сфери молоді та спорту не лише через Міністерство молоді та спорту, а й через інших розпорядників. Наприклад, «фізична та спортивна підтримка учнівської та студентської молоді» є статтею видатків Міністерства освіти і науки України (табл. 3).

Таблиця 2

Міністерство молоді та спорту України (загальнодержавні витрати)

Стаття/Рік	2014	2015	2016	2017	2018
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на часткове фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл, які до 2015 р. отримували підтримку з Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності		100 000,0			
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво/реконструкцію палаців спорту					150 000,0
Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Івано-Франківської області на будівництво сучасного біатлонного комплексу					50 000,0
Всього:		100 000,0			200 000,0

Джерело: складено авторами на основі [11–15]

Таблиця 3

Фізична та спортивна підтримка учнівської та студентської молоді

Стаття/Рік	2014	2015	2016	2017	2018	Відхилення, тис. грн.	Відхилення, %
Фізична і спортивна підготовка учнівської та студентської молоді	44 465,4	56 693,5	43 079,0	78 815,8	124 286,0	79 820,6	179,51

Джерело: складено авторами на основі [11–15]

Проте, як бачимо з табл. 3, незважаючи на те що видатки Міністерства освіти і науки України у досліджуваному періоді показували тенденцію до зростання, воно (як в абсолютному показнику, так і у відносному) незначним.

Висновки. Молодіжна та спортивна сфери є пріоритетними сферами для України, оскільки сприяють розвитку громадянського суспільства, розбудові демократії. Відповідно, для держави, яка лише недавно стала на шлях демократичного врядування та усвідомила важливість розвитку громадянського суспільства, вкрай важливо всіляко підтримувати спортивну та молодіжну сфери. У цьому сенсі велике значення має не лише інституційна та організаційна спроможність сфер, а й фінансова. Проте, прийнявши у 2015 р. «Дорожню карту реформ у сфері фізичної культури та спорту», Україна декларувала спрямованість на європейську модель взаємовідносин між державою та спортом, яка передбачає збереження за державою регулятивної функції та збільшення автономії спортивних федерацій, що, своєю чергою, передбачає зменшення державного фінансування галузі.

Тим не менше дослідження показує значне зростання обсягів коштів, що спрямовуються з державного бюджету України на діяльність як апарату Міністерства молоді та спорту, так і деякою мірою, його загальнодержавні витрати, тому в подальшому важливо розширити наше дослідження, проаналізувавши структуру видатків за статтями та метою використання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bazenko V. The European experience in management of physical culture and sport development at the local level. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_50/fail/Bazenko.pdf.
2. Bazenko V. Theoretical and legal aspects of the physical culture and sport of sphere functioning. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/new_options/pdf/002/Bazenko.pdf.
3. Гасюк І.Л. Механізми фінансування галузі «фізична культура і спорт». URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-4/doc/3/07.pdf>.
4. Дефлімпійські ігри. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дефлімпійські_ігри.
5. Дорожня карта реформ у сфері фізичної культури і спорту. URL: <http://dmsu.gov.ua/index/ua/category/364>.
6. Дорожня карта реформування молодіжної сфери. URL: <http://dmsu.gov.ua/index/ua/category/400>.
7. Нікітенко С.В. Специфіка здійснення заходів із фінансування фізичної культури та спорту в Україні в умовах кризи. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-2/doc/2/204.pdf>.
8. Олександр Солонтай: «Молодь – двигун Української держави, рушій перетворень та змін». URL: <http://zakarpattya.net.ua/News/8661-Oleksandr-Solontayo:-Molod-%E2%80%94-dvygun-ukrayinskoyi-derzhavy-rushiyo-peretvoren-ta-zmin->
9. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. Інформаційна довідка щодо фінансування Міністерства молоді та спорту України в 2016–2020 рр. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/26.09.2017_Minmolodi_i_sporty_1_%D0%9C%D0%94.pdf.
10. Паралімпійські ігри. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Паралімпійські_ігри.
11. Про Державний бюджет України на 2014 рік: Закон України № 719-18, редакція від 15.04.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/719-18>.
12. Про Державний бюджет України на 2015 рік: Закон України № 80-19, редакція від 29.12.2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80-19>.
13. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України № 928-19, редакція від 28.12.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
14. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України № 1801-19, редакція від 02.12.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.
15. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України № 2246-19, редакція від 07.12.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.
16. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади: Постанова Верховної Ради України від 19.10.2016 № 1695-VIII. URL: http://www.ffu.org.ua/files/ndocs_1017.pdf.
17. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України № 2998-12, редакція від 01.01.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.
18. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 27.09.2017 № 3808-12. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/conv>.
19. Качук І.Я. Фінансове забезпечення діяльності громадських організацій України: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08; Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2015. 228 с.